Manel Bayo fa del passat un tauler de joc a la Casa de Cultura

L'artista, que va guanyar la Biennal d'Art de Girona del 2013, planteja una reflexió sobre el fracàs i el destí gravat en els objectes a partir del 'Rull', un joc d'empaitar popular

Manel Bayo, en plena trencadissa, ahir a la Casa de Cultura de Girona Foto: LLU SERRAT.

Manel Bayo va néixer a Can Lleter de Salt, una casa que la seva família va abandonar al cap de poc d'arribar-hi ell i que, des de llavors, s'ha anat engrunant a poc a poc, a ulls vista d'alguns veïns que, com Carles Bonet, expert en el naufragi del Titanic, es prenen la molèstia de documentar-ne fotogràficament la degradació. "No em diguis que no té gràcia que un especialista mundial en l'enfonsament del Titanic hagi posat tant d'interès en l'enrunament de casa meva", diu jocosament l'artista davant una fotografia feta des del terrat de Bonet. No és la peça més vistosa de les que ha reunit a l'exposició que inaugura avui a la Casa de Cultura de Girona (19 h), però la imatge conté unes quantes idees que recorren tot el muntatge: la infància i la memòria, la confirmació del fracàs, la vida com una espècie de viacrucis, la ironia de tot plegat.

Si el propòsit és arribar a algun lloc, a vegades aquest es revela tan inútil i absurd com les regles dels jocs de carrer. Com en el rull –o el runy, tal com en deia la seva mare–, que era la variant dels lladres i serenos o del més estès pilla-pilla que es practicava als col·legis als anys setanta, la memòria pot ser també una cançoneta amable sota la qual remoreja un zumzeig sinistre. "Recordes els nens de La cinta blanca, de Michael Haneke?", pregunta Manel Bayo: "Eren els futurs nazis, però Haneke no ho fa explícit en cap moment de la pel·lícula. Tu només veus els jocs, però alguna cosa no està bé." No calen destins tan abominables perquè la mirada al passat tingui les vores tallants dels miralls trencats. Passats els cinquanta, Manel Bayo (Salt, 1966) s'ha guanyat el dret d'aquest exercici retrospectiu, però no s'ha permès endolcir-lo amb la nostàlgia, a menys que un entengui la ironia com una forma refinada de tristesa. Totes les peces que componen Rull són de fet artefactes ambivalents que assenyalen alhora allò que són i el seu contrari: una catifa de menjador sobre la qual penja, a manera de sostre, una manta tèrmica d'operació de salvament; una piscina infantil inflable davant la qual el visitant és invitat a seure i llançar-hi pedretes com si fos a la vora d'un estany romàntic; dotze figuretes decoratives trencades, adquirides en una fira de tot a un euro, que troben el seu eco en dotze bosses de pa sec penjades a la paret del davant: una eucaristia de la fragilitat i la pèrdua.

"Cada vegada em sento més còmode amb la poètica dels objectes, i també com a organitzador de taulers de joc: jo poso les normes, però és la gent, qui ha de jugar-hi", diu Bayo, que admet que "un artista contemporani és una persona que passa bona part del seu temps furgant a la deixalleria". D'aquests rescats provenen les fotografies d'un paraigua trencat o una cadira coixa recolzada en un arbre, però sobretot el plafó d'eines serigrafiades que va comprar a un particular de Tarragona perquè necessitava una peça al·lusiva a "les eines que serveixen per entendre les coses". Com la placa amb el "Déu vos guard" que el 1990 va salvar-se de l'explosió de butà de casa

seva, aquest plafó d'eines era també la resta d'un naufragi: "Aquell home de Tarragona s'ho estava venent tot perquè es moria." Amb tot l'instrumental de taller perfectament dibuixat i ordenat, com un mapa que donés sentit al món, aquell plafó es revestia de sobte d'un significat no previst. És una peça tan central a l'exposició com la filmació de records familiars en Súper 8, però projectats marxa enrere i al doble de la velocitat exigida, que documenten el pas dels Bayo per Angola, l'Uruguai i Portugal, seguint les destinacions del pare, operari de centrals telefòniques, confrontada amb tres peces d'ivori adquirides en aquells viatges, avui trencades i guardades en una vitrina com relíquies d'un passat irrecuperable. A vegades, el reciclatge no només és lluminós, sinó també enginyós, com en la peça que explica l'origen de la campana de l'església de Sadernes: la llanta d'una furgoneta Katiuska abandonada durant l'èxode republicà del 36. D'altres, és sobretot catàrtic: Bayo invita els visitants a desfogar-se trencant tots els plats que calgui, perquè al capdavall, com després de les càrregues de l'1 d'octubre, la mainada continuarà jugant al pati de l'escola.

Publicat a:
-El Punt Avui. Comarques Gironines 25-01-2018 Pàgina 30

Font del document:
http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1327596-manel-bayo-fa-del-passat-un-tauler-de-joc-a-la-casa-de-cultura.html